

САНА ОЛОХ

Х а н ы а т

1931 сүл алтынны
15 күнүттэн тахсар

ССКП ЧУРАПЧЫТААБЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ
ДЕПУТАТТАР ОРОНУОННААБЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 30 (6322)

1986 сүл. Кулун тутар 11 күнө

Сынната
3 харчы.

СОВЕТСКАЙ ДЪАХТАЛЛАРГА

КУНДУ ДЪАХТАЛЛАР!

Советскай Союз Коммунистическай партиятын Кини Комитета Энигини кулун тутар 9 Дъахталлар аан дойдутаабы күнүнүнэн — аан дойду бүтүүнүн дъахталларын интернациональнай биир санааланыларын күнүнүн итиник, ис сүрэхтэн эбэрдэлээр!

Ити норуот бүтүүнүн бийнэхэ сааскы хэми, айылаа тыннаах күүстэрэ тыллыларын кытары алтыһан кэлэр саамай сырдык быраанынныктарыттан биирдэстэрэ. Бийил кини партия уонна дойду олохторун кэрэ-бэлнэ соботиетин кининиттэн дабасытыннан бэлэтэвэр. ССКП XXVII съези бэйэтин үлэтин субу арай бүтэрдэ. Кини уураахтарыгар советскай общество политическай, социальнай-экономическай уонна духовнай сайдытын саага кырбималары ыйылынылар. бийини эйэлээх тутуубутун түргэтэтин кини программата бэлэтэннэ. Партия дьулуура социалистическай Ийэ дойду салгыны чэлгийэ сайдытын, үлэнттэр олохторо тупсуутун хааччылыга туһуланар.

Съезд бэйэлэрин характердарынан уонна кээндэринин дьин революционнай уураахтарын олоххо киллэрин норуот бүтүүнүн, хас биирдин кини тыһааһынаах үлэнттэн, уонна кырата суохтук Энигиттэн, күндү дъахталлар. Эниги ининиати-нарыттан, эрчиминиттэн, айар дьулуургутуттан тутулаах. Саага обществоны тутууну дъахтар, кини толкуйдааһынын итиннэ сознатель-ноһун көмөтүнэн эр бөөргөтүөххэ сөп дьин Ленин тыллара бийиги да күннэрбитигэр актуальдайдар. ССКП Кини Комитета Эниги дьобурдаах ининит, мындыр өйгүт, хаһаайка-лым кыһамныгыт, үтүө эйэрэс сүрэххит социализмы сайыннары дьыалатыгар кэлэр да өттүгэр өссө активнайдык сулууспалаахтара дьин бигэтик эрэнэр. Онуоха мэктиэ — Коммунистическай партия уонна государство историяларын бары сүһүөх кэмнэригэр советскай дъахталлар революционнай, бойобуой уонна үлөрө албан ааттаах ситинилэрэ.

Дойду политическай олоһор советскай дъахталлар оруоллара улаатар. Советтар хас икхис депутатта-ра — дъахтар. Бизэ мөлүйүөнтөн тахса үлэнт дъахталлар ССКП кэккэ-тигэр тураллар, кинилэртэн 1352-лэрэ XXVII партийнай съезд деле-гаттарынан буолааһар. Коммунистическай партия кэлэр да өттүгэр го-сударственной дьыалалары садайы-га, үтүө өрүттээх общественной үлэ-бэ дъахталлар кийикти гардым линиятын халбанга суох тутуһуоба.

Ордук сылаас тыллары бийиги бүгүн дъахталларга-ийэлэргэ туһаа-

йабыт. Бийиги Ийэ дойдубут сар-сыгыны күнэ оһолор хайдах дьон буола үүнэлэр да, онук буолуо. Бэйэбит улаатаргытын уонна кыр-гыттаргытын социалистическай Аба дойду сознательнай, чинчийэй, үлэни таптыыр гражданиара тына итиник. Сылайары билбэт, үтүө тускуллаах ийэли үлэнт ийини Эниэхэ ис сү-рэхтэн баһыбы!

ССКП XXVII съезин докумунна-рыгар партия дъахталлар тустары-гар, кинилэр үлэллэр уонна оһолор усулуобуйаларын тупсарар туһугар, оһолордоох дьыа-кэргэттэр тустары-гар улаата турар кыһамныга тык-тарыллаах көрдөрүлүннэ. Бийнэхэ ийэ уонна оһо харыстабыла госу-дарственной политиканан, социалистическай общество нравственнай со-куонунан буолар.

Дирин билиинини советскай дъах-таллар эйэ ийин, ийернай сэрин суо-һааһынан утары охсуһууларга үөс-кэтэр. Социализм дойдугарын дъах-талларын кытары, бары континен-нар үлэнт дъахталларын кытары сибээскитин бөөргөтөн туран, Эни-ги ССКП партия XXVII съезигэр салгыны сайыннарыламыт эйэрэ дьулуһар тас политическай курсун олоххо киллэрингэ активнайдык көмөлөһүт. Советскай Союз сэрин нэдээни хаһан даһаны хатыламма-тын туһугар, ийэлэр уонна оһолор мэдэи эйэлээх халлаан аныгар оһолорлорун туһугар туох кыалла-рын барытын оһоруоһа. Онуоха чу-гастаабы уон бизэ сыла ийигэр ийер-най сэрин сэрин суох оһолор туһу-нан саага советскай этии туһуланар. Холбоһуктаах Нацилар Тэриэтэлэ-ринэн Эйэ аан дойдутаабы сылынан биллэрлибиз бийылыг сыл ийр-битки ийернай үлүһүү бүтүүтүн садаланытынан буолуобун сөп.

КУНДУ ДЪАХТАЛЛАР! Истин сүрэхтэн Эниэхэ уонна Эниги дьыа-кэргэттэргитигэр чэгин доруобуйа-ны, улахан дьолу, үйүлаах олоһу баһарабыт! Эниги үлөрө, үөрэххэ, айыныга ситинилэргит үкүү тур-дунар! Энигини мэдэи оһолор үө-түнэр!

СОВЕТСКАЙ ДЪАХТАЛЛАРГА
АЛБАН ААТ!

СОЦИАЛИЗМ БЫРААТТЫ
ДОЙДУЛАРЫН ДЪАХТАЛАРЫ-
ГАР ИТИН ЭБЭРДЭ!

ААН ДОЙДУ БҮТҮННҮҮТҮН
ҮЛЭНТ ДЪАХТАЛАРЫН СОМО-
БОЛОНУУЛАРА УОННА БИИР
САНААЛАНЫЛАРА ТУРУГУР-
ДУН!

БИНИГИ ИИЭ ДОЙДУБУТ — СОВЕТСКАЙ СОЦИАЛИСТИЧЕСКАЙ
РЕСПУБЛИКАЛАР СОЮЗТАРА
БӨӨРГӨӨТҮН УОННА ЧЭЛТИ-
ИЭ СААЫННЫН!

Кварталлаабыны куоһардылар

«Мугудай» совхоз шо-фердара ССКП XXVII съезин көрсө уонна съезд үлэлэбит күннэригэр улахан ситиниллэр. Оройун чөлһөн шофе-ра Н. Н. Шеломов ГАЗ автомашинада совхозтар рекорднай көрдөрүүнү ситини ийи ыи ийгэр кварталлаабын былаанын үс бүк куоһарда. Кини съезин көрсө 10000 тонна-километры оһолорго быһыммыт эбэһэтэти-бэтин 30432 тонна-кило-метрынан толордо, 181 килограмм уматыгы кэи-чилээтэ.

Мини бастагы квар-тал сородуһун 18 шофер куоһарда. А. Н. Лепин уонна М. М. Ефремов ЗИЛ-133 автомашинанан туһааныаһынан 74553 уонна 67388 тонна-кило-метры оһолордулар. 100-тэн тахсалы килограмм уматыгы кэчилээтилэр. И. Е. Оконешников уонна Н. Н. Сицен эмиэ үчү-гэй көрдөрүүлэрэ оһоттор.

Шофердар куураһаах үлэлэрин салгыһылар.

«СО» общ. корр.

Олоһу-дъаһабы хаач-чытын производственин управлениити столарнай сыаһы П. В. Неустроев садайааччылаах үс кийи-лээх биритээдэ нэни-линиһэ санааһынан дьыра-уокка наадалаах араас тэриллэри оһолор. Биритээдэ дьини араа-маларын, тоһурук оһуол-лары, сундууктары, о. д. а. ууруут-туппук курдук оһолор буолан, сааһаһыттар мэхталла-рын ыһаан ылар. Онуоха биритээдэнир үтүөтэ-өгө-тө улахан. Кини хас бийини оһолун бөбө-тэ, үтүөтэ хаачыстаба-лаах, дьон санаатын таһыт курдук тупсарар буоларын ситигэр. Үтүө-кэи мөс ууна ийини бөбө-тин холобурунан бииргэ үлэллэр дьонун үтүө суоһаһах үлэрэ көү-лүү, мэхаттары бу мын-дыр ийэрэ сыламтаах суох уһунар. Манна комсомолец Егор Баша-

рин аага таһаарыһытын, наставнигыттан элбэххэ үөрэннэ, бөбөтин дьобурдаах үлэнт быһа-тынан көрдөрдө. Коллек-тивка бөбө-бөбө итиник сыһан көрдөрүүлэри уон-на бородууһуа хаачыс-тыбатын тупсаран ийэр-ныаһы бизэрэ.

Коллектив былаанын мэдэи аһарар. Биритээ-дэ ааспыт ийи ыи ыи 5200 соһк. бородууһу-йаны оһолор туһааныах сородуһун 400 соһк. куо-һарда. Прокотий Василье-вичтаах. ССКП XXVII съезин ийиниэри: улар-най вахтаһы салгаан, ийителетна бастагы сы-лыгар үрдүк кыройлэри бэлэтэһиһэр.

П. ОКОНЕШНИКОВ.

Синимка. (хакастай) биритээдэнир П. В. Неус-троев уонна комсомолец Е. Башарин.

Автор фотога

КУН СИСТЕМАТЫН ҮӨРЭТИИГЭ УҢУЛУЧЧУЛААХ СИТИНИИ

Көтүүтэ «Чолбон — Галлей кометата» үтүө сыллаах аан дойдутаабы, быра-һыан итин ийини олоххо киллэриллэр. «Вега-1» советскай автоматическай станция Галлей кометатын чинчийини программаны ситиниллэхтик толордо. 1986 сүл кулун тутар 6 күнүгэр «Вега-1» станция комета газ-быыл хабын көтүү кини адротуттан 9 ты-һыһынча кэрингэ километр ыһааһынан ааста уонна халлаан бу эгитин кэли-ник научнай чинчийини аан бастаан оһолор.

ССРС, Австрия, Болгария, Венгрия, ГДР, Польша, Франция, ГФР уонна Чехословакия ученайдар уонна спе-циалистара холбоһон айыт аппара-тарын көмөтүнэн комета адротын ула-хан кыһамыдаах көтүүтэ бастаан ыды-лыһа. Комета температуратын уонна атын физика-химическай характеристи-каларын мээрээдэһиннэр кыһамыдаа-лар, комета веществоларын тастаабы-гар киннэр газ уонна быыл химическай састааһын аналлыһаһын толорулу-на, кини тулаһыаһы электроманитнай хонуу уонна комета харыгар буолар физическай процестар чинчийилиннэр.

Кулун тутар 6 күнүгэр «Вега-1» станция адротуһаһынан сөкүүндө 80 километра чугаһаар түргэһинэн адротуһаһыттар наунай кээндэһиһиннэр уонна устуулар үс чаастаах сенстари олоххо киллэрилиннэ. Сибээс сенста-рыгар Сиргэ 500-тэн тахса араас свето-фильтрлар көтүү уһуллубут телеви-зионнай сирмонтор бөридиниллэр, ол комета итиннэ кини адротун өһиөө-көстүүлэри ылар кыаһы бизэрдэ.

«Вега-2» станция комета адротуттан мунутуур чугаһынан кулун тутар 9 кү-нүгэр ааста. Планеталар ийи ардыларынааһы «Вега-1» автоматическай станция оһолорбут чинчийиллэрэ советскай уон-аан дойдутаабы наука итиннэ техни-кэ уһуллчулаах ситиниллэриннэн, космо-нууларын эйэлээхтик баһылааһыттан аан дойдутаабы айымпылаах бииргэ үлэллэһин чабылхай көстүүтүнэй буо-лар. Ити сөдэх эксперимени олоххо киллэрини Күн систематын үөскээһини итиннэ эволюциятын билли кыраһыс-сатын биллэрдик көтүтүө.

(ССТА).

ГАЛЛЕЙ КОМЕТАТЫН ИККИС СОВЕТСКАЙ СТАНЦИЯ ЧИНЧИЙЭР

«Чолбон — Галлей кометата» аан дой-дутаабы бырайык кыттылаахтара дой-дулар ученайдарынан уонна специалис-тарынан ырытыллан оһолулубут Гал-лей кометатын «Вега-1» уонна «Вега-2» советскай автоматическай станциялар көмөлөрүнэн үөрэтин үтүө сыллаах кэли-ини программата бүүс-бүтүнүү то-лорулуна.

1986 сүл кулун тутар 9 күнүгэр «Вега-2» станция Галлей кометатын адротуттан мунутууан кыччатан суотта-мат ыһааһынан 8,2 километрынан аас-та. Станция телевизионнай аппара-тарын көмөтүнэн комета оптическай спек-тр араас зоналарыгар уһуллубут 700-чэ көстүүлэрэ ыһылыһылар. Сиргэ адротуһаһы физико-химическай свойстволарын, адротуһаһы кини тулаһыгар газ-быыл хааһа буолар процестар тустарынан сыналлаах даниаһар бөрилиннэр. Планеталар ийи ардыларынааһы ийи советскай автоматическай «Вега-

станциялар Галлей кометатыгар көтүү-лэрэ Күн систематын үөскээһинин уон-на сайдытын сокуондарын билли саага сүһүөх кэми арылар. «Вега-1» уонна «Вега-2» станцияларынан комет-веществоларын характеристикаларын уонна свойстволарын быһааччы кыһам-дэһини хааһытыгар ыһылыһыт сөд-дэһиһэр аан дойду үрдүнэн улаха-наунай суолтаахтар итиннэ план-еталар системаларын үөскээһиннэрин са-на садалаһар стадиятын туһунан уч-кайдар биллэрини кычаталлар, куйаа-туһунан науада дьобуһаах кылаат-нилэрэллэр.

Аага дойду космонавтиетин са-ныктылаах ситиниһэ — ССКП XXV съезин космо куйаарын кини аны-уһугуун туһугар салгыны эйэлээхтэ үөрэтин итиннэ баһылааһын туһун-историческай уураахтары олоххо ий-лэрин суолутар бастагы харды.

(ССТА).

Советскай Союз Коммунистическай партиятын Кини Комитета.

Партия ыйыыта — олохпут сокуона!

Саныыр санаабытын сайа этэр

ССКП XXVII съездин ыйыгы, кырдыас коммунисттар, сүткэн өрө нөгүдүлүүн кэпсэп көрдүбүт. Социалистическай Ийэ дойдубут сайдыы сана нэрдэнэ көмүр хайдах курдук хорсундук уонна ийэ далааһынаахтык кыран өрөрүн ССКП Кини Комитетин Генеральнай секретара М. С. Горбачев онорбут Политескай дакыллаттыгтан дыйыттык өйдөөгүбүт. Партия бу съез итэзэст-балаһаска эбэллэһиттэ суох принципнааһынай критикалаах барыта астынарар. Делегаттар үлэ төбүтүн ситэн-хотон тахсыбыт санааларын съезд үрдүк трибунаһыттан алаастык эттилэр, элбэх олус наадалаах, бөрү сотору киминэн дьаһал ылыларын өрөйөр болуустары көтөхтүлэр. Саныыр санаабыт, өйдүүр өйдүт сайа этиллибитэ.

Дьыаланан эппиэттиэхпит

Ыйыгы, «Мугудай» совхоз «Сарыал» ыччат-комсомольскай ферматын үлэһиттөрө, ССКП XXVII съези аһыллытын, съези ССКП КН Генеральнай секретара М. С. Горбачев дакыллатын өрө көтөрүлгүүнэ-астыһынан иһиттибит. Дакылааһа советский норуот олобун уйгурун уон инниэ ятилеткада иттиэнэ 2000 сылга дьэри сайдыытын кини программата турорулуона. Тэя хаһаайыстыбатын производствотын үүнүтүн тэтимин иккиттэн өрдүк түргэтэти, иһилиннэһэ-эти-үүтү, өбүрүт астарын, о. д. а. тэрдикки лаһа эбэттэн бэтиэттэнэ. Ити ыйыгы, быһагы өгөрөөччүлөр, өрдүк таһаарылаахтык, түмүүлээхтин үлэһиттэрин өрөйөр. Советскай норуот олобун итэстэ, өрдүн ыйыгы эдэрдер олоор, үлэлиир, үөрэнэр усулуобуйабытын тулсарыга элбэти өгөрүлүөхтөөгө дакылааһа бэлэттэмиттин астыһынан иһиттибит. Онон дьыаланан эппиэттэһин — багыбыт соруга. Ыйыгы коллективныт

съезд үлэһит көмүр күн ахсын 650 кг үүтү ырга эбэллэһиттэ ылыммыта, тус байа 100-түү ит-тан итэһи суогу ыахтаарым.

Ханна бабарар буолары курдук съезд ытыллар көмүр өрдүк таһаарылаахтык үлэлииргэ дуудуугубут. Ол да түмүгүр күн ахсын нааловууна 672-миг килограмм үүтү ыан бэлэттэмиттэ кирбиһитин 22-миг килограммынан апарары ситистибит. Оттон байа 107-миг килограмм үүтү ыан сорукуп элэ апардым. Съезд күннэригэр ытыллыбыт үлэстэ үрдүк куурзана салгы ыттан пилетка бастагы сылын былааннарын толорууга ахсаабыта үлэһиттэ.

Коллектив ССКП XXVII съезин делегата бир идэһэһит П. П. Шарини байыт састааптыгыгар кылларан, оно аарылыбыт хампаһы эйэ фондугар киллэрдит.

Д. ПОТАПОВА,
Ферма старшайа, Саха АССР Верховнай Советин депутаты.

Сайдыы түргэн тэтиминэн

1986 сыл нулун тутар 3 күнүгэр Кремлээди Съезд дьыбарастарыгар ССРС Министрдерин Советин Председателэ табаарыс Рыжков Н. И. онорбут. 1986—1990 сылларга уонна 2000 сылга дьэри нэмэ ССРС эконоимическай уонна социальнай сайдыытын Сү-

рүн туһаайыларын тулуна» ССКП XXVII съезингэр дакылаата туспа брошюранан бэчээттэнэн таарыта.

Политическай литература издательствотынан таһаарылыбыт ити брошюра Москватаагы «Красный пролетарий» типография бэчээттэнэ.

(ССТА).

Чизхи, албан ааты — үлэнэн! 1985 СЫЛГА БИЙИГИ БАСТЫННАРБЫТ

Федора Степановна ДАНИЛОВА

Мугудайдагы арыы сыадын үлэһиттэрэ партия XXVII съезин көрсө бэлэттэмиттэ кирбиһитин чинэстээхтин аһара толордулар. 1,7 тонна сыата суох бороодуукталар оноруллан, былаан үлэ бу көрүгэр 106 бырыһыан туолла. Ыаммыт үүтүн 58,1 тонна бороодуунта онорулуна. Коллектив уопсайа 15,4 тнн солк. наловой бороодууксууны онордо. Бу ситиһингэ аастыт сыл түмүгүнэн идэтинэн чулуу аатын ылыт маастар Федора Степановна үтүөгэ-онго улахан. Кини коллектив сыадын тула дьону тарыйар, нөгүлүүр дьоруу, сатабыла элбэти быһаарар. Маастар арыы сыагар уонунан сылларга үлэһэстэ, коммунистическай үлэ ударнига.

Федора Степановна — сельсовет депутаты.

Мария Петровна ИУСТИНОВА

Оройуоннаагы киниһаммит библиотека Хатылытаары филиалын старший библиотечкары Мария Петровна XI пилетка маһынан аастыһылар. ССРС культуратын туйгуна аастыт пилетка устата оройуоннаагы социалистическай куоталаһы киниһи күнүгэр сылдыбыта, кини салайар филиала республикада бастыг үлэһэстэр ахсааннарыгар кирсиһитэ. Харбала бөһүөлөгүн 571 олохтоохторо библиотека өнөгүтүн туһаналлар. Аабылчылар ортолоругар Мария Петровна тарыйыттын араас нэрэхсэбиллээх дьаһаллар ытыллар.

Библиотекары — сельсовет депутаты, «Знание» общество маһыагы сүһүк тарыттыһ секретара.

Христина Михайловна КРИВОШАПКИНА

Итэзэчи хайдах буолуохтаагы? Бастатан туран, дьирин педагогическай билиһээх, эйбэс, үтүө дууһалаах кини буолуохтаах. Онуоха эбии ырыаһыт, үгкүүһүт буолуохтаах, ололору нэрбэ, үтүөгэ уһунар эбии кыахтанын. Бу хааныстыбалар Болтонотоогу дьаһыла-сад итэзэчтэ Христина Михайловна бааллар. Кини манна 1977 сыллаахтан, педагогическай училище доһоһоһой отделениетын бүтэрэһиттэн, үлэлиир. Бу нэм устатыгар-кырачааннары итин курдук эппиэттээх үлэстэ элбэх сыратын-сылбатын биэрэр.

Идэтинэн чулуу аатын Христина Михайловна аастыт сыл түмүгүнэн ылан ыла. Оттон кини үлэһит коллективтар бастыг үлэһэстэ дьаһыла-сад аата итэриһинэ.

Марфа Ефремовна МИРОНОВА

Бырааһыныкка ыраах тэһи сылдьар дьонноруттан эдэрде телеграммалары тутан, үтүө дьахталар үөрүүлэрэ үрдээтэ. Ону аһалсыбыт, түргөтөһиттэ үлэһиттэртэн бирдэстэринэн сэмэйдэһэ Марфа Ефремовна буолар. Кини Якутскайдагы сибээс техникуму бүтэриһиттэн Чурапчытаагы сибээс уездыгтар телеграфистынан үлэһэһитэ лоп курдук уон төгүрүк сыл буолла. Дьонно эйбэс, толоругас, үлэһит коллективна ытыктанар.

Телеграфисткалар кини ыһа 3000 солк. үлэһит толордулар. Онуоха аастыт сыл түмүгүнэн «Идэтинэн чулуу» дьон бочуоттаах ааты ылыт Марфа Ефремовна өнөгө улахан. Кини күнүгэ аһыһа 300 телеграмманы доһу араас мунууктарыгар биэрэр-ылар.

Оскуолаттан сабаланаар

Сылан орто оскуолатын комсомольскай тарытэстэ оскуола производствотына кытта сибээһин кууһурудууга араас өрүттээх үлэһит ылар.

Күһүн Тэя хаһаайыстыбатын үлэһиттэрин күнү көрсө «Үлэ нэдиэлэ» тэроһинээһитик ытыллыбыта. Үрдүк кылаастар производство бастыггарын кытта көрсүпүттэр. Механизатордар, маһыныкыстар байэлэрин үлэһитин туһунан ололорго элбэх итэриһинэһи нэсэһэһиттэрэ, ылуусуһиттары Ас-уел программатын олоххо киллэрсэн тутуспутунан производствотэ үлэһит тахсалларыгар ынырбыттар.

Нэдиэлэ ортогугар оскуола уонна совхоз комсомольскай кини ардыларыгар кураһтыһы ытыллыбыта. Онуоха уэрэһэччи комсомольцтар

ыһаһылаарынан тахсыбыттар. Үрдүк кылаастар «Пилетка бир күн» деһиһинэн байэлэрин шэфтээх тарытталаргөр нөмөлөһүттэр. Нэдиэлэ түмүгүнэн кылаастарынан биолетениар таһаарылаһылар.

Комсомольскай олох

Оскуола хайыс да сылан «Ыанрыкыт күн» ытыллар. Бу күн ололор ферма үлэһиттэригэр нөмөлөһөһөр, наада буолларына солбуһаллар даһаны. Иноһе шаппар сабаланаһыттан үөрэһэччилэр барыта 5 тонна гидропоннай күөх маһыһы үүнүрөн совхозка тутардылар.

Комсомольскай комитет секретара Софронова Оксана да этэриһи, быһыл шэфтээх үлэ биллэрдик

тутуубут. Хас бирдин кылаас бөһөтэ аһаллаах шэфтээх тарытэлээх. Бу үлэһи X «б» кылаас өрдүк үчүгэйдик тарыйар. Соторутаагыта өлөр дегсади тийһи аһаһыт оһһуурдарын өрөмүөн нэһиттэр. Кырачааннары кылааснай предстааленине көрдөрөгө былаанналар.

X «а» кылаас үөрэһэччилэрин үгүстөрө орто оскуолаһы бүтэрэст тэрэбүт совхозтарыгар тутуспутунан үлэһи хааларга бигэти быһаарына сылдыһаллар, дьон комсомольскай секретарь бэһитин кэһэһин түмүктэстэ. Бу комсомольскай тарытэ оскуола реформатыгар сеп түбөһиннэһэн байытти үлэһи производствотына кытта ыһса сибээстээхтик ытыга атын да оскуолаһарга холобур буолуһон сол. Ыарахаттары аахсыһаһа үлэстэ бэриһиллээх буолуу, үлэһитин аатын үрдүктүн тутуу оскуолаттан сабаланаһа чыхчы.

Т. ПАВЛОВА.

Кыһыл хаалтыс

„Орленок“ этэрээккэ

Советскай Союз Геройа Лея Голицова аһаһан пионерскай дружина ССКП XXVII съезин чыһыгэр ударнай үөрэх уонна үлэ аһаһаһар туруһан үлэһи хампаһы тарыйа. Ыйыгы «Орленок» этэрээһиттэ үс эһөлөрө хардыга куоталаһан үлэһэһилэр. Иноһо күһүгэ Тереза Соловьев эһиһа таһыта. Манна дружина бүтүһүнэ кини туттар пионердара Воря Олесон, Маша Дьячковскай, Пети Марков, Алёна Соловьев бааллар. Эһиһе сориһи, үлэ ветераннарын кытта шэфтээх. Партияһа съезд үлэһит күннэригэр кинилэри кытта көрсүүһүлэр буоллулар. Элбэх нэрэхсэһиллээх дьаһалларга активнайдык кытыһыһылар.

Шура СВИНОВЕВА
Чурапчытаагы интернат оскуола.

Госстатистика инспектурата иһитиннэрэр СОВХОЗТАР СҮӨҮ ИИТИИТИГЭР 1986 СЫЛ КУЛУН ТУТАР

Совхозтар	Эт онорууга (центнер) тыһылаах ыһаһыһынан				Эти государство атыһаһыһи (центнер)				Үүтү валовой ыһы (центнер)				Үүтү государство атыһаһыһи (центнер)				Бир фуражнай ыһаһтан ыһаһа (кг)			
	2 мй-даагы былаан	Туола	%	1985 с.	2 мй-даагы былаан	Туола	%	1985 с.	2 мй-даагы былаан	Туола	%	1985 с.	2 мй-даагы былаан	Туола	%	1985 с.	2 мй-даагы былаан	Туола	%	1985 с.
Карл Маркс	—	438	—	—	290	434	149,6	+170	930	823	88,5	-77	910	574	70,8	-175	145	134	92,4	-7
Субуруускай	—	470	—	—	410	335	81,7	-131	1120	696	62,3	-193	990	691	69,7	+22	131	81	61,8	-23
Эрилик Эристин	—	1785	—	—	810	1653	200	+276	1810	1257	69,4	-762	1620	1051	64,8	-668	117	96	82,0	-12
«Чурапчы»	—	788	—	—	610	788	129,1	+164	1610	1137	70,6	+50	1460	1148	78,6	+89	115	80	87,0	+15
«Мындабаһы»	—	618	—	—	500	611	122,2	-56	1280	1488	116,3	-263	1140	1254	110,0	-335	137	161	117,5	-18
«Мугудай»	—	672	—	—	580	663	114,3	-105	1650	1360	78,8	-372	1480	1122	75,8	-160	126	100	79,4	-29
Орой. үрдүнэ	—	4771	—	—	3200	4512	141,0	+319	8400	6703	79,3	-1617	7500	5841	77,8	-1237	125	104	83,2	-13

Научнай-техническэй
прогресс суолунан

ТӨРҮӨБҮ ЭНЧИРЭППЭТ ТУҢУГАР

Билигин фермаларга төрөбү ылым, энчиреп-пектэ илгити быһаарыла-лаах ээ. Сүөһүтүн ылымдар бордунууна, ны элбиги кэснелин бы-һаарар минник эппиэт-тээх кэмтэ зоотехниктар, ветеринарлар иинилэри, гэр улахан соруктар ту-раллар. Билигин, специа-листтар, сүөһүтү көрүүгэ, харааһы, технология, ардчиларин булгуччу-лаахтык тутулар, ферма-улетин төрийнэ наука, сибиллэрин кынтан туһанар, саганы, басты-тын олохтуур эбээһинэс-тээхпит.

1984 сылга «Мында-райы» совхозна 118 нэрэй көнүгүн өлөн 36 тыһ 346 солк. почоот тахсыбыта. Ааспыт сыл-га сага төрөх туһата туох туорааһын 75 тө-бөнөн адыһаан, итинтэ тахсар хоройчу өккн төгүлэн ордугунан ач-чатылыһа. Итин былы-рыныгы кыстыктан ыла сүөһү аһылытын рациона биллэрдик эбиллэрин, оһу туһаны барээ-дэтигин уонна төрө-бүтү көрүү-харааһы технологиялар сонун уларыттылар кинирит-тирэн быһаарыахха сөп.

Төрүөх ийэ иингэр сайдыыта төһө сөптөөх-түн барыттан кэнэбэс хайдах сүөһү буолара быһаччы тутулуктаах. Ийэтти иингэр үчүгэйдик сайдыыт нэрэй олоххо тардыһыта күүстээбэ, ыарыларга дэбигис ыл-ларбата науканан да-мьастамыта, практика-га бигэргэтиллибитэ ыраатта. Ол итин рес-публика бастык хаһа-аһыстыбаларыгар уулаах ынахтары көрүүгэ-хара-аһыта, аһатыга ураты суолтаны биэрэллэр. Итиннэ совхозтар холо-бурданын соторутааһы-та цеховой-поточной сис-темага киллэриллэбит Кыстык Кугда ферматы-гар ынахтар аһылыта-рын сууккатаабы нуор-матын ученайдар реко-мендацияларын быһыы-тынан барээдэктиргэ дуулабыт.

ТХСНЧИ ученайдар Саха сириг усулуобуу-тыгар уулаах ынахха сууккара ортотунан 7,4 кормовой единица аһылыгы биэрэр сөп-төөгүн ыйаллар. Бу ра-ционна 10 кг от, 0,67 кг комбикорм, 8 кг снлээс уонна 84 грамм унуох күлэ киллэриллэр эбит. Оттон билигин ынахтары аһылыгынан хааччыйы-ны байыт усулуобуу-ныгар, хаһааһыстыба-быт билигин кыаһыгар сөп түбөһүннэрэн кыра-

тык уларыттыбыт, от саппааһа арыһаан тур-нени, соломо курдук аһылыгы көрүүнүнэн ситэрдэбит. Онон суукка-таабы рацион манник буолла: 5 кг от, 2 кг комбикорм, 10 кг снлээс, 2 кг турнепс, 2 кг соло-мо уонна туус. Ити ба-рыта холбоон 6,87 нор-мовой единицага тэҥнэ-һэр.

Олохтоох усулуобуу-ба, аһылык баатыгар сөп түбөһүннэрэн уулаах ынах сууккатаабы ра-ционун арымы атыннык да тарыйнахха сөп диң санымын. Ол эрэри манна бири умуллуо суохтаах: аһылыка про-теин, каротин, минераль-най веществаар сөптөөх кэмэһинэн баар буолал-лара ситиһиллэхтээх.

ТХСНЧИ ученайдар уулаах ынах аһылытын сууккатаабы нуормата 5,6 кормовой единицадан аччы-ыра сатамматын ыйаллар. Көстөрүн кур-дук, билиэхэ рацион ити көрдөбүлгэ эппиэттир.

Төрүөх сайдыытын бири саамай эппиэттээх кэма—оловун бастагы 10—15 хонустара. Баста-гы күннэргэ нэрэй уоһаһынан эрэ аһылар. Уоһады сөптөөхтүн испит нэрэй организм баер-гүүр, ыарыларга утар-сыта күүһүрэр, ис ор-ганнара үчүгэйдик сай-даллар. Нэрэйгэ уоһах ханник кэмтэ барилла-риттан организм аһы-та быһаччы тутулуктаах. Ол итин совхозна сага ылылабыт төрөбү аһа-тыга ураты болломто ууруллар. Ынахтары 14 боксаларга төрөтөбүт. Манна сага төрөбүт нэрэйи 45—60 күнүттэ буолан бараан эмнэрини сагалыбыт. Ити кур-дук, бастагы күннэртэн уоһаһынан ирдэбил бы-һытынан аһатарга дуу-луһабыт.

Төрөбүтэ 12—21 чаас буолбут нэрэйи профилакторийга көһөрө-бүт. Манна төрөх бири-диннээн милликкаларга туруорудлар. Ол киллэ-ккалар муостаттан 50 см урдүккэ туруоруллубут буоланнар, тымыны сал-гыгын үргүйбөт. Профила-кторийга нэрэйдэр 10—15 хонук туруорулал-лар. Кини үлэтэ «иллэ» нэрэйдээх» принцибин төриллэрэ ордук көдүү-сээгин көрдөрдө. Сов-хозка итинник дьаһана-нар, нэрэй олобун бас-тагы күннэрингэр орга-низм баергүүрүгэр, ыарыларга утарсар дуу-бура улаатарыгар кыагы үскэтэллэр. Билиэхэ бу кэмтэ сага төрөх ы-

рыларга ыларыта биллэрдик арылаах. Профилакторийга нэр-эйдэр бөлөһүнөн таһа-рылаллар. Онон мнэстэ-лэр олбу-солбу босхоло-нон дезинфекцияданан иһэллэр, ситиһиллэр.

Республика бастык хаһааһыстыбаларыгар са-га төрөбүт нэрэйдэри бастах бириэмэс опы-таах сүөсүһүттэри сы-һаараннар, сүөһү кон-нүгүн олуттун биллэр-дик аччатылар. Билигин бастыһыгар ити опыта-рын Соловьев отделение-тыгар туһанан эрөбит. Мүһүн төрөбүттэра 10 хонмут нэрэйдэри Н.И. Мухинга уонна М. М. Егоровка туттардылар. Бу бастык сүөсүһүттэр төрөбү бири ыйыгар диэри көрүүхтөрө-хара-аһыахтара. Ити сарала-һын сүөһүтү энчирептэ-кэ итинтэ бири дьонун наах төдүүнэн буолуога диэн эрэнэбит.

Этиллибитин курдук, Кыстык Кугда сүөһүт-тэн оордунууһуны ылыы цеховой-поточной системага олохтоһо. Фермага ынахтар физио-логическай туруктарынан-сыл устата үс сыахха: көһөрүлэ сылдан кө-рүлүхтэри. Ити сыах-тардан биридэстэрэ—уолларылыбыт ынах-тары (сухостойнай бөлөх) көрөр-харааһар сыах. Ферма үлэтэ итиннэ төриллэриттэн ынахтар дактириларын толору туһаныы, сухостойнай бөлөхү анал аһылыкка туруоруу, чечилэтин кытаанахтык ирдэнэр уонна тутуулар буол-ла. Бу төрөдөк төрөбү ылыы бири төрүт усу-луобууатынан буолуога саарбадалааһыт. Билигин, совхоз специалистара, фермага сага системанан үлэһэһини дьыҥчаччы көдүүсүтэхтик тарыйар туһугар өссө да элбэги оңоруохтаахпыт. Чуо-лаан, 200 төбөс суотта-нан тутууллубут сага те-лэтингэ суһаллык үлэс киллэриэхтээхпит, ынады төрөтөр аналлаах сыах-тарийнэхтээхпит.

Төрөдөк төрөх—сүөһүттэн ылылар бо-родууксууһуны элбэтин нэскилэ. Совхоз специа-листара бу эппиэттээх учаастакка наука, техни-ка уонна бастык опы-ты ситиһиллэрин кизинг туһанар, ОСКП XXVII съезигэр этиллибитин курдук, производствен-тарийнэ сагалымы сы-һаны олохтуур эбээһи-нэстээхпит.

В. МАКАРОВ,
«Мындааайы» совхоз
кылаабынай ветврача.

Соторутааһыта Крас-нодарскай кыраай Ле-нанра ссий оройуонун Киров аатынан колхо-бу-гар үйэ-саас тухары ха-рааһыны ССНП Кн. ССРС Министрларын Со-ветин, ЦСБКСК уонна БСБКСК Кн. Кыһыл знамта туттарылыһа. Хаһааһыстыба албан аһа-таах үлэһитин итин не-торийтын туһунан 54 №-даах СПТУ үөрэнэч-чилэригэр, кэпсэһит механизатордарга, Со-циалистическай Үлэ иһин төгүллээх Геройа бо-роһоттоох колхозтаат Дмитрий Иванович Гон-таре гэлсипер (снимка) ССТА фотохрониката.

КИМ ТӨҥӨ УУТУ БЫРЫЙ?

(Ааспыт нэдиэлэтээри
своднайы ырытыы).

Бастагы колоннага—
төһө ынах төрөбүтэ, ик-
киснэ—нэдиэлэтээри на-
ловой ыам (ц).

Карл Маркс	190 162,5
Субуруускай	95 120,9
Хатылы	46 46,1
Вол-онго	49 74,8
Эр. Эрстиин	368 273,6
Холтобо	121 67,5
Хадаар	32 15,6
Хайахсыт	74 58
Чакыр	136 112,5
«Чурапчы»	317 225,5
Сылан	139 112,4
Киллэһи	73 53,1
Арыллыах	105 61
«Мындааайы»	197 214,1
Болугур	105 131,6
Соловьев	92 82,5
«Мугудай»	470 372,3
Мугудай	155 195
Чыапсара	149 42,4
Толоон	109 65,8
Телеб	94 65,6

Ор. үрдүгүн 1637 1368,9

Фермаларга ынахтары-
үтүгүрүү зоотехническэй
көрдөбүлгэ эппиэттээбэт.
Үгүс сирдэргэ үтүгүн
көрөн аһылыгы эбэн
биэрин, ынаһыкыттары
сорулуктары нэдиэлэһэн,
күнүһүн эириди кыла-
лыбыт, социалистическай
күрталаһын аатыгар эр-
ыптыллар. Арай «Мугу-
дай» совхозка төрөбүт
ынахтар күннэри бө-
дууеууларын 10 ит-
тирдэбит сүөсүһүттэри
материальнай көдүлээһин
олох оһо. Итин совхоз-
тар салалталара итин
илэс хабан ыалларга
наада.

Үтүт таһаарыһаһа на-
мыһа. Сорох фермалар-
га киниргэ олус элбэ-
үтүт нэрэйдэллэр, ол спе-
циалистарынан конту-
руолламат.

Сыһаа аһатыттан нэр-
эйдэр өлүтэлээн эрэллэр.
Асардаа Арыллыахха 3
төрүөх өллө. Чакырга хо-
тоһоо түүнүгү дууһу-
рустуба суовуттан нэр-
рэй өлүүтэ таһаарылы-
на. Термостатта сага
төрөбүт нэрэйи куу-
дарга 1-2 эрэ чаас тут-
туллуохтаах эбит буол-
лаһына, сорох отделение-
ларга биридиннээн клет-
калар тийбэттөрүнөн 7
диг хонукта тийбэ нэр-
рэйи туруораллар. Маны
туоратыахха.

ОАПХ СОВЕТА.

Айылба—бүтүтүмүмүт баайбыт

Ойууру харыстыахха

Чурапчы оройуона ойуу-
рун нэкиһэн республика
күнн оройуоннарыттан
саамай кыралара, онон
маһын саппааһа адыһах.
Ол үрдүнэн ону харыстаа-
һын, нэччилээн, көдүүс-
тээх туһанын кыалдыбат.
Ааспыт пиялетнага 10
тыһ. гектар ойуур отту-
ка уонна тутууга анаан
кэрдилинэ, сыл ахсын
ойууртан ортотунан 150—
170 тыһ. кубометр мас
былыллар. Маны сэртэ ур-
дун күүрүүлээх электро-
линия, сүөл тутууларыгар,
бааһынага анаан, о. д. а.
наадаларга ойууру кэрди
ыстыллар. Ити сыналлаах
бааһы билигин хайдах ту-
һанабыт?

Визе сыл устата быһа
холуйан 22,3 тыһ. кубо-
метр тутуу маһа уонна
оттулуһа. Ити итин оро-
йуон совхозтара 116 тыһ.
солк., лесопункт 19 тыһ.
солк., райпо 11,4 тыһ.
солк. «Сельхозтехника»
холбоһук 4 тыһ. солк. ыс-
тараабы төлөтүлэр. Сол-
куобайдар, биллэн турар,
ойууру чөлүгэр түһөрбө-
төр, ол хаарыаннаах мас-
тар аны нэрэ, тупсары
көстүүлээх дьыа-уот буол-
лан сандаарбаттар. Орду-
н иһин хомойоро баар: бу
салданан бара турар уон-
на хаһан тохтогулаука
биллибэт. Вары котельнай-
дары уонна кинилэр чу-
гастарынаады биридиннээн
малы таас чоһуунан отту-
га киллэрин, кининээһин
туһунан боллурүөс суһал-
тын быһаарылыһа наада.
Оччоһуна эрэ бу тохто-
туллуон сөп. Онон райсо-
вет исполкома бу бөмү-
рүөһү үөрэтэн көрөрө,
таас чоһу ылыы динини
улаатыннарары ситиһэн
биридиннээн ыалларга
аһылыһаһын тарыйара
наадата тирээтэ.

Ааспыт бизе сыл уста-
та оройуонна 83 ойуур
баһаардара тура сырыт-
тылар, онно 64,6 гектар
ойуур умайда. Ити ба-
һаардар 33 түбөлүкэлэ-
р биричиннээн сааскы
өртөөһүн буолла. Совхоз-
тар салайааччылары, саас-
кы өртөөһүнү ыппат ту-
һунан ССРС Министрла-
рын Советин уураада баа-
рын үрдүнэн, өртөөһүнү
ханник да көгүлэ төрө-
һинэ суох ыталлар. Бу
ининиктин хатылаһымыан
наада. Ойуур баһаардарын
70—80 ырыһыаннара
ыам ыйыгар буолар. Ити
нэдиэлэһинэ тыага, ойуу-
га маасабайды күүлэ-
динр нэма. Биридиннээн
дьон уоту сатаан туту-
батырыттан, дьалабайды-
рыттан элбэх хороньу
өсгөһүлэр. Визе сыл ус-
тата 17 буруйдаах буол-
лан эппиэттэ тардыһыны-
лар уонна таһаарылыбыт
ороскуоту төлөтүлэр. Бу-
руйдаахтары булууга, ыл-
ларыллыбит тылабырдар-
га дьаһал ыаһыга не-
дыада оройуоннаады от-

дела көһүүһүнүн ыһыһа-
наһарын ыһаахха наада.
Кэрдилибэт сир ырас-
танымлыбат буоллаһына,
манна сага ойуур үүмкит
уонна уот туруутугар са-
даһа буолар. Маны бэркэ
билэр өрөөрүлэр мас кэр-
дэччилэр үлэһэбит сир-
дэрин ыраастаабаттар.
Сыл ахсын кэрдилибэт
сир 15—20 ырыһыана
мутуга ыраастамат. Ити
иһин буруйдаах тарыл-
лэр бизе сылга барыта 18
тыһ. солк. ыстараабы тө-
лөтүлэр.

«Сельхозтехника» хол-
боһук 1985 сыллаахха
Хобордоох Саймыкка кө-
гүлэ суох мас кэрдибэтэ.
Маһын холуһада киллэрин
саһааннаан бараан, маһын
сыһыһы баһаанга диэри
ыраастыы илик.

Бу туһунан райсовет
административнай комис-
сиятыгар биллэриллэбитэ
эрэри ханник даһаны
дьаһал ылыла илик.
«Якутсовхозстрой» уча-
стага сүүһүнэн кубометр
маһы уоһа ысмылаһыгар
саһааннаабанка сыһаарар.
Бу суол сабыллар диэри
хараһыллара эрэйиллэр.

Нэдиэлэһинэ уокка от-
тор маһы бөлүөлөк тула-
тыгар кэрдиһин, мутугун
ыраастаабат. Маны эмиэ
барээдэтиэххэ, аналлаах
делиялары бисталаан
биэрэн, чолчу онно эрэ
кэрдэллэрин олохтоохха,
Бөһүөлөк тутулаһаады
ойуурдар улаханник ки-
ртидэлэр, Лесхоз үлэһи-
тэрэ маһыаа болломтоло-
рун уураллара, дьаһалы
ыллалара булгуччулаах.

Тинээр, сельскэй Со-
веттар исполкомаһа
айылба харыстабылын
боллурүөһүн Совет сессия-
тыгар, исполком му-
һаахтарыгар даһаны аһаан
мнэһэн дьүүллэстэттар,
сөптөөх ирдэбилн туруор-
баттар. Ол да иһин саас,
күһүн буолла да брако-
нээрдар талыттарынан
айбардыллар, сир аһа
буһуон иһинэ ойуур иһи-
гэр кини үлэһитэ буолар.
Саймын отчуттар, үгэс
курдук, саа сүүтүүлээх
сыйдааһар. Аһаан-таһан
олорор, сибээһэй салгы-
һыан дуоһуһа тыһынар
иһа айылбабыт киртийэн,
нэхтэн эрэрин тарбах
быһыһынан көрө олорорбут
табыллыбат. Туһааннаах
салайааччылар нэдиэлэ-
һэ ортотугар айылба ха-
рыстабылын туһунан ит-
тэр-өйдөгөр үлэһин күүскэ
тэһитэллэр, ирдэһиллэр
быраабыллары булгуччу-
лаахтык тутуһуннараллара
уолдаһа.

1986 сыл кулун тутар
20 күнүттэн муус устар
20 күнүгэр диэри отту-
к уонна тутуу маһа кэрди-
либэт делиялары ырас-
таһыһыта месичник ыт-
тыларыны үлүмүһа!

П. ДЬЯЧКОВСКАЯ,
лесхоз директора.

«Сымнааас көмүс» соноругар

Хадаар бастык бул-
чуттара бастагы кварта-
лаары былааннарын
5190 солк. «Сымнааас
көмүһү» советуопкалаан

болдубун иһинэ толор-
дулар. Н. Е. Давыдов
уонна В. Ф. Чувашев
ордук сыралаһан үлэ-
лэттилэр. Кинилэр ту-

һааннааһынан 1431
солк. уонна 1709 солк.
суумалаах күндү түүлэ-
ри дойду валютнай фон-
дугар киллэрдилэр.

П. ТАРАСОВ.

1 КҮНҮНЭЭБИ КӨРДӨРҮҮЛЭРЭ

Ынах төрөтө		Ынах сүөһү өлүүтэ		Ол иһигэр нэрэйэ		Биз төрөтө		Сылгы өлүүтэ		Ол иһигэр кулун		Ынады буоһатым		Ол иһигэр иск. снэмэл.	
1985 с.	1986 с.	1985 с.	1986 с.	1985 с.	1986 с.	1985 с.	1986 с.	1985 с.	1986 с.	1985 с.	1986 с.	график	туолла	график	туолла
136	165	8	13	3	8	—	—	2	2	—	—	80	98	50	98
161	68	8	4	4	—	—	—	6	4	—	—	80	39	60	39
378	279	10	19	7	12	—	—	1	6	—	—	110	40	100	20
235	242	5	10	5	8	—	—	7	4	—	—	110	86	100	86
216	195	11	8	5	6	—	—	—	7	—	—	70	53	50	53
361	285	11	12	2	7	—	—	3	4	—	—	110	62	80	62
1487	1234	53	66	26	41	—	—	19	27	—	—	540	378	440	358

«Сага олох» («Новая жизнь») — орган Чуралчинского райкома КПСС и районного Совета народных депутатов Якутской АССР.